

Obsah

DO VÍNKU KNIHY	11
NĚKOLIK ÚVODNÍCH POZNÁMEK AUTORŮ	12
I. KAPITOLA: VYZNÁNÍ STROMŮM	19
1. Naše lesy	19
1. 1. Služba lesu	20
1. 2. Lesmistr Řivnáč a hajný Kulda	21
2. Prošba lesa	23
3. Odkaz prastarých druidů	24
4. Jména křtěná dřevem	27
4. 1. Přijetí od názvu řemesla a jeho výrobků	27
4. 2. Přijetí odvozená od názvů stromů a druhů dřeva	28
4. 3. Názvy měst a obcí	30
5. Dřevění velikáni	31
Shrnutí	44
II. KAPITOLA: ČLOVĚK V LESE	47
1. Dobývání a zpracování dřeva	47
1. 1. „Drvaři“ - dřevaři	47
1. 2. Svoz dřeva z lesa k nakládání na vozy a plavení	47
1. 3. Svoz saněmi	49
1. 4. Kohátníci - dobytčelé pařezů	49
1. 5. Dřevo pro Kutnou Horu	50
1. 6. Rebelové od Kunštské kaple	51
2. Dřevo a jeho přeprava	52
2. 1. Formani	52
2. 2. Haluzáci z hor	52
2. 3. Trákaři (nosiči)	53
2. 4. Plavci dřev	53
2. 4. 1. Plavení dřeva po Zlatém potoce	53
2. 4. 2. Plavení na říčce Bělě	54
2. 4.3. Voraři na Tiché a Divoké Orlici	54
3. Obchodníci se dřevem	55
3. 1. Dřevníci - překupníci dřeva	55
3. 2. Lesáci - obchodníci s prkny	55
3. 3. Výtoníci - výběrci poplatků za plavení dřeva	55
4. 1. Pilaři - prknaři - struhaři - strhaři	57
4. 2. Pily na horských potocích	57
5. Čarodějové z lesa	57
5. 1. Lesmistr Havelka a jeho „Umění lesní“	57
5. 2. Dehtaři - kolomazníci	57
5. 3. Výrobci koptu - koptařství	59
5. 4. Pálení uhlí v mlíží	59
5. 5. Smolaři	63
5. 6. Popeláři	64
5. 7. Draslaři - flusaři	65
5. 8. Korábníci	65
Shrnutí	66
III. KAPITOLA: TRADIČNÍ ŘEMESLA	69
1. 1. Bednáři - pinteři - bečkáři - bečváři	69
1. 2. Brdaři - dřevkaři - nádobníci - neckaři	72
1. 3. Rourníci - ruraři - trubáci - trubaři	73
2. Tesaři	74
2.1. Tesaři	74
2.2. Mostníci	80
2.3. Šindeláři – prastaři výrobci šindelů	81
2. 4. Pokrývači	83
2. 5. Ohradníci a plotáři	83
2. 6. Lodnaři	84

2. 7.	Budnaři - kotečníci, kolníci a beranici	85
3.	Truhláři a ti ostatní	85
3. 1.	Stolaři - truhláři a jejich vzájemný vztah	85
3. 2.	Stolaři - stolečníci - stoličníci	85
3. 3.	Truhláři	86
3. 4.	Truhlíčníci	89
3. 5.	Lavičníci	90
3. 6.	Lůžkáři	90
3. 7.	Pokladníci	90
3. 8.	„Loculifitesové“ - výrobci rakví	90
3. 9.	Kolebečníci	90
3. 10.	Lištaři - lištěři - lištaři - lištyři	91
3. 11.	Truhlářská hoblice a nástroje	91
3. 12.	Rady a staré receptury	92
3. 13.	Výrobci klišu	94
3. 14.	Tovární výroba nábytku	94
4. 1.	Soustružníci - tomatář	96
4. 2.	Pohárníci - čišíři	97
4. 3.	Kalamařníci - vrhčabníci a šachovníci	97
4. 4.	Knoflíkáři	99
4. 5.	Presličníci - větřenáři - paterníci	99
4. 6.	Výrobci kuřáckých špiček, dýmek a čibuků	99
5.	Výrobci vozů, kočárů, saní, hospodářského náčiní a nářadí	101
5. 1.	Koláři - koloděži - nápravníci	101
5. 2.	Vozáci - Od vozů ke kočárům	102
5. 3.	Nápravníci	103
5. 4.	Kolečníci - trakařníci - kármíci - trakáři - ustrkáři	104
5. 5.	Kolářovo „nádobíčko“	105
5. 6.	Karosaři	108
6.	Sekerníci	111
7.	Košíkáři	116
7. 1.	Košíkáři - košináři - košnáři	116
7. 2.	Košíkářská škola v Žamberku	118
7. 3.	Metlaři a pometláři	118
7. 4.	Rohožníci	118
7. 5.	Houžvaři	118
8.	Zhotovitelé výrobků denní potřeby	118
8. 1.	Deškaři - kopytáři	118
8. 2.	Dřevákáři - dřevěnkáf	119
8. 3.	Kartáčníci a štetkáři	120
8. 4.	Kletnaři - posadníci	120
8. 5.	Vařečkáři, lžicníci - lžicíři, kverlačkáři	122
8. 6.	Špejláři	122
8. 7.	Hrabičkáři	123
8. 8.	Žebříkáři	123
8. 9.	Kazetáři	123
8. 10.	Krabičkáři - výrobci lubových krabiček	124
8. 11.	Řešetláři	125
8. 12.	Sírkaři v Kyšperku a okolí	125
9.	Ratištníci, výrobci kupeckých štítů a střeleckých terčů	130
9.1.	Ratištníci - výrobci ratiští, tyčí a holi	131
9.2.	Štílaři - výrobci kupeckých a cechovních štítů	131
9.3.	Střelecké terče ze Žamberka	133
	Shmutí	134

IV. KAPITOLA: VÝROBCI HRAČEK A LOUTEK .....

1.	Hračkáři	137
2.	Hračky z Jedliny u Klášterce nad Orlicí	138
3.	Výroba loutek	140
	Shmutí	144

V. KAPITOLA: VÝROBCI HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ .....

1.	Počátky hudebního nástrojařství v Čechách	147
2.	Dřevěné dechové nástroje a jejich zhotovitelé	148
2. 1.	Zhotovitelé dřevěných dechových nástrojů ve východních Čechách	148
3.	Zhotovitelé strunných nástrojů	148
3. 1.	Předchůdce houslí	148
3. 2.	Smyčcové nástroje se zaměřením na housle	148
3. 3.	Z historie výroby houslí v Čechách	148

3. 4.	Stavba a technologie výroby houslí	150
3. 5.	Východní Čechy a houslařský rod Metelků	151
3. 6.	Houslaři Musilové z Lukavice u Žamberka	153
3. 7.	Hradečtí Pilařové	154
3. 8.	Jaromír Joo - houslař ze Sedloňova v Orlických horách	154
3. 9.	Jaromír Joo - autor i realizátor první mezinárodní houslařské soutěže v Náchodě	157
4.	Kvinternici - výrobci strunných nástrojů, kytar	158
5.	Varhanáři	158
5. 1.	Královský nástroj - varhany	158
5. 2.	Z historie výroby varhan v Orlických horách	158
5. 3.	Králíčtí mistři varhanáři	158
5. 4.	Zakladatelé králické varhanářské školy - Halbichové	160
5. 5.	Králíčtí varhanáři Katzerové	161
5. 6.	Králíčtí mistři varhanáři Welzelové	161
5. 7.	Co spojovalo varhany z králické varhanářské manufaktury	162
5. 8.	Spolupráce králických varhanářů s řezbáři a výtvarníky	162
5. 9.	Králíčtí varhanáři Stráusselové	162
5. 10.	Rokytničtí varhanáři Spanielové a Hanischové	162
5. 11.	Výrobci pianin a klavírů	163
5. 12.	Výroba pedálových harf	163
6.	Soukromá sbírka hudebních nástrojů pátera Antonína Buchtela z Kyšperku	163
6. 1.	Milovník hudby, sběratel a zhotovitel hudebních nástrojů	163
6. 2.	Buchtelova sbírka - jádro sbírky hudebních nástrojů Národního muzea	164
	Shrnutí	166

VI. KAPITOLA: VYBRANÁ VÝROBNÍ ODVĚTVÍ	169	
1.	Výrobci a uživatelé nářadí a strojů pro ruční textilní výrobu	169
1. 1.	Formy na modrotisk	169
2.	Výrobci potřeb pro domácnost	172
3.	Výrobci hospodářského náčiní a zemědělských strojů	173
4.	Výrobci a uživatelé zimních sportovních potřeb	174
4. 1.	Od dopravních saní k dětským sportkákům	174
4. 2.	Od sněžnic k lyžím	175
4. 3.	Lyže a jejich výroba	179
4. 4.	Jednostopé saně v Orlických horách – skiboby	181
	Shrnutí	182

VII. KAPITOLA: ŘEZBÁŘI A SOCHAŘI	185	
1.	Řezbáři	185
2.	Domácká výroba	187
3.	Odborná škola na zpracování dřeva v Králikách a její proměny	189
3. 1.	Pozitivní vliv	190
3. 2.	Dvě příbuzné školy ve východočeském kraji	190
3. 3.	Poznámka k národnostní otázce	191
3. 4.	Vznik a rozvoj školy v Králikách (1873 - 1914)	191
3. 5.	Pomoc domácké práci	193
3. 6.	Na pomoc nábytkářské výrobě	195
3. 7.	V době první světové války. Zápás o existenci školy (1916 - 1917)	196
3. 8.	Škola v době první republiky (1918 - 1938)	197
3. 9.	Za druhé světové války	198
3. 10.	Výstavní úspěchy	199
4.	Sochaři	200
4. 1.	Josef Adámek	201
4. 2.	Antonín Karel Beck	201
4. 3.	Antonín Tomáš Beck	201
4. 4.	Jeroným Kapoun	201
4. 5.	Josef Kotyza	201
4. 6.	Leoš Kubíček	201
4. 7.	Josef Kubíček	204
4. 8.	Filip Jakub Prokop	206
5.	Z plejády uznávaných mistrů	207
5. 1.	Jindřich Adámek	207
5. 2.	Alois Beer	207
5. 3.	Jaroslav Fetter	207
5. 4.	František Rous, starší	207
5. 5.	Josef Rous	208
5. 6.	Vendelin Schmoranz	210
5. 7.	Ladislav Štichauer	210
5. 8.	Dominik Umlauf	210

5. 9.	Josef Utz	211
5. 10.	Jan Robert Wolf	211
6.	Lidová řezbářství	212
7.	Betlémáři	214
7. 1.	Chrámové betlémy	214
7. 2.	Deskové jesličky	214
7. 3.	Betlémy před Josefskými zákazy	214
7. 4.	Betlémy a jesličky ve světském prostředí	214
7. 5.	Králicko - nejstarší betlémářská oblast u nás	215
7. 6.	Rychnovsko - osobitě betlémářské centrum	216
7. 7.	Pohyblivé betlémy	217
7. 8.	Jedličkův mechanický betlém ze Žamberka	218
7. 9.	Soudobé betlémářství	218
7. 9. 1.	Betlémy z kraje Orlických hor	218
7. 9. 2.	Vánoce a betlém v Ústí nad Orlicí	219
	Shrnutí	220
VIII. KAPITOLA: OŽIVENÉ TRADICE		223
1.	Svátky dřeva v Žamberku	223
2.	Interlignum v Deštném - Galerie dřevěných soch ve volné přírodě	224
3.	ART - EX Králupy 2002 a 2003	227
4.	Současní mistři	229
4. 1.	Josef Anděl	229
4. 2.	Vlastimil Borůvka	230
4. 3.	Pavel Bureš	230
4. 4.	Ing. Stanislav Cukor	230
4. 5.	Milan Červenka	231
4. 6.	Jiří Dudek	231
4. 7.	Václav Fait	231
4. 8.	Jarmila Haldová	232
4. 9.	Václav Hejtník	233
4. 10.	Štefan Hrudka	233
4. 11.	Ladislav Chládek	234
4. 12.	Jiří Kittler	235
4. 13.	Josef Korejz Blatinský	236
4. 14.	Marta Krátká	236
4. 15.	Jaroslav Lipenský	237
4. 16.	Jan Mařík	237
4. 17.	Jan Moravec	239
4. 18.	Jaroslav Pecháček	240
4. 19.	František Radvan	240
4. 20.	Jan Rázek	241
4. 21.	Robert Semerák	242
4. 22.	Petr Stančík	243
4. 23.	Bedřich Šilar	243
4. 24.	Jan Štoviček	245
4. 25.	Karel Tomek	245
4. 26.	Milan Vaňous	247
4. 27.	Zdeněk Velebný	247
4. 28.	Rezbářská dílna Weirauchů	247
5.	Chalupaři a chalupaření	250
6.	Současné podniky zpracovávající dřevo	254
6. 1.	BSC musical instruments, Žamberk, stavba kytar	254
6. 2.	Dřevo materiál s. r. o. Žamberk	256
6. 3.	Lesy Janeček s. r. o. Kvasiny	257
6. 4.	Kerson společnost s r. o. Dobře	258
6. 5.	Matrix Třebešov	259
6. 6.	Rojek dřevoobráběcí stroje a. s. Častolovice	260
6. 7.	Správa lesů Kristiny Colloredo - Mansfeldové	261
6. 8.	Živa Klášterec, ruční výroba šindelů	262
	Shrnutí	263
SLOVO NA ZÁVĚR		265
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ		266
JMENNÝ REJSTŘÍK		270
MÍSTNÍ REJSTŘÍK		275
VĚCNÝ REJSTŘÍK		279